

การศึกษาผลของการใช้กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการที่มีต่อความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเล่าเรื่อง และความสนใจในการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยต่างกัน**

(A STUDY OF EFFECTS OF READING WORKSHOP INSTRUCTIONAL PROCESS ON READING COMPREHENSION, STORY RETELLING, AND READING INTEREST OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS WITH DIFFERENT ABILITIES IN THAI LANGUAGE READING)

ดร. วิมลรัตน์ จตุรานนท์*

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

การอ่านเป็นการติดตามความรู้ ข้อมูลข่าวสารในด้านต่าง ๆ และเป็นทักษะสำคัญในการเรียนของนักเรียนในทุกกระดับ กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านเป็นอย่างมาก จึงกำหนดให้สอนทักษะการอ่านในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) ได้กำหนดจุดประสงค์ในกลุ่มทักษะภาษาไทยว่า มุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษาสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิดและความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ และมีเหตุผล

การส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจในการอ่าน รักการอ่าน เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญอีกประการหนึ่งของหลักสูตรและของประเทศไทย โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้หอสมุดแห่งชาติเป็น

หน่วยงานหนึ่งที่ส่งเสริมให้เยาวชนสนใจการอ่าน ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมปลูกฝังให้นักเรียนมีความสนใจในการอ่าน ซึ่งหอสมุดแห่งชาติได้ร่วมกับองค์การยูเนสโกจัดการสัมมนาระดับชาติเพื่อพัฒนาการอ่าน ปลูกฝังให้เยาวชนสนใจการอ่านขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2528 (กรมวิชาการ, 2529) และได้จัดการสัมมนาระดับชาติอีกครั้งเมื่อปี พ.ศ.2537 (หอสมุดแห่งชาติ, 2537) โดยได้เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในห้องเรียน โรงเรียน และห้องสมุดและส่งเสริมการสอนนอกโรงเรียน รวมทั้งส่งเสริมการอ่านแก่ผู้ด้อยโอกาสด้วย

จากการศึกษาสภาพการสอนอ่านและการส่งเสริมความสนใจในการอ่านนั้นพบว่า ยังไม่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ความสามารถของนักเรียนในด้านความเข้าใจในการอ่านยังอยู่ที่ระดับต้องปรับปรุงแก้ไข และนักเรียนยังมีความสนใจในการอ่านค่อนข้างน้อย

* ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** บทความนี้เป็นงานวิจัยทำขึ้นเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกของผู้เขียนผู้สนใจสามารถศึกษารายละเอียดได้จากวิทยานิพนธ์

กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการเป็นกระบวนการสอนอ่านที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกหนังสือตามความสนใจมาอ่านเอง ได้เล่าเรื่อง รวมทั้งได้อธิบายเกี่ยวกับหนังสือที่อ่าน จากการศึกษาวิจัยพบว่า การได้เลือกหนังสือมาอ่านด้วยตนเองเป็นการส่งเสริมให้เกิดความสนใจในการอ่านวิธีหนึ่ง และการเล่าเรื่องเป็นวิธีการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนได้วิธีหนึ่ง ดังนั้นจึงได้ทำการสอนเรื่องนี้มาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการอ่านต่อไป

แนวคิด/ทฤษฎี

กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการมีแนวคิดพื้นฐานมาจากแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนได้อ่านหนังสือทั้งเล่ม บทความทั้งเรื่อง และเอกสารทั้งเรื่องที่ได้พบได้ในชีวิตจริง เน้นความเข้าใจในเรื่องราวที่อ่านมากกว่าการเรียนรู้เรื่องคำ มีช่วงเวลาให้อ่านหนังสือเล่มที่เลือกด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้แล้วกระบวนการสอนนี้ยังเน้นไปตามแนวการสอนอ่านแบบใช้วรรณกรรมเป็นหลักคือ นำหนังสือสำหรับเด็กประเภทต่าง ๆ มาเป็นสื่อในการอ่าน เพราะหนังสือสำหรับเด็กเป็นสิ่งที่น่าตื่นตาและเข้าใจ กระตุ้นให้เกิดการคิดและการอ่าน และพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการอ่าน และกระบวนการสอนนี้ยังเน้นไปตามแนวคิดในการจัดการศึกษาของกลุ่มมนุษยนิยม คือ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือตนเองในการเรียน ได้เลือกวิธีเรียนด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือและเป็นผู้ร่วมคิด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาด้านความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเล่าเรื่องและความสนใจในการอ่าน

ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความสามารถในการอ่านภาษาไทยต่างกัน ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการสอนตามกระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวทางการสอนในคู่มือครูของกรมวิชาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของงานวิจัยมีดังนี้

1. เป็นการวิจัยกึ่งทดลองประเภทกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ไม่เท่าเทียมกัน วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Non - Equivalent Control Group, Pretest - Posttest Design)
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย
  - 2.1 ตัวแปรอิสระ มี 2 ตัว คือ
    1. กระบวนการสอนอ่าน
    2. ความสามารถในการอ่านภาษาไทย
  - 2.2 ตัวแปรตาม มี 3 ตัว คือ
    1. ความเข้าใจในการอ่าน
    2. ความสามารถในการเล่าเรื่อง
    3. ความสนใจในการอ่าน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. กระบวนการสอนอ่านแบบปฏิบัติการ หมายถึง วิธีสอนที่ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้
  - ขั้นที่ 1 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (5 นาที)
  - ขั้นที่ 2 ขั้นสอนบทเรียนสั้น (5-10 นาที)
  - ขั้นที่ 3 ขั้นสำรวจสถานการณ์ การทำกิจกรรมของนักเรียน (3 นาที)

- ขั้นที่ 4 ขั้นเลือกอ่านด้วยตนเองและการตอบสนอง (30-35 นาที)
- ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (5-10 นาที)
2. การสอนอ่านตามแนวทางการสอนในคู่มือครูของกรมวิชาการ หมายถึง การสอนอ่านตามแนวทางการสอนในคู่มือการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และคู่มือการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งสรุปได้ดังนี้
    - ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน
    - ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการสอน
    - ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป
  3. ความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง การที่ผู้อ่านจับใจความ แปลความ ตีความ สรุปความ วิเคราะห์และประเมินค่าเรื่องที่อ่านได้
  4. ความสามารถในการเล่าเรื่อง หมายถึง การพูดหรือการเขียนถึงเรื่องที่อ่านมาแล้ว
  5. ความสนใจในการอ่าน หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นที่มีต่อการอ่าน
  6. ความสามารถในการอ่าน หมายถึง การที่ผู้อ่านได้แสดงว่ามีความรู้และความเข้าใจในเรื่องที่อ่านก่อนการทดลองซึ่งจำแนกได้เป็นความสามารถในระดับสูง ปานกลางและต่ำ โดยนำผลที่ได้จากการทำแบบทดสอบความสามารถในการอ่านไปปรับเป็นค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ ซึ่งกำหนดค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ในการแบ่งกลุ่มดังนี้
    - ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป หมายถึง ผู้มีความสามารถในการอ่านระดับสูง
    - ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 26-74 หมายถึง ผู้มีความสามารถในการอ่านระดับปานกลาง
    - ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา หมายถึง ผู้มีความสามารถในการอ่านระดับต่ำ
  7. นักเรียนประถมศึกษา หมายถึง นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสครีราช จังหวัดชลบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนวัดมโนรม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสครีราช จังหวัดชลบุรี ใช้การสุ่มตัวอย่างง่ายได้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 139 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 151 คน

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ในการทดลองใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน ๆ ละ 3 คาบ โดยสอนกลุ่มทดลอง 4 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 4 กลุ่ม ๆ ละ 36 ครั้ง รวม 108 คาบ ๆ ละ 20 นาที รวมทั้งสิ้น 864 คาบ โดยทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540

การดำเนินการวิจัย

1. ศึกษา เอกสาร งานวิจัย และหนังสือเกี่ยวกับวิธีสอนภาษาไทย การสอนอ่านแบบปฏิบัติการ หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบบทดสอบความสามารถในการอ่านสำหรับ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบทดสอบความเข้าใจในการอ่าน สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบวัดความสนใจในการอ่าน แบบประเมินความสามารถในการเล่าเรื่องและแบบสัมภาษณ์

3. นำแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านและแบบวัดความสนใจในการอ่านไปทดสอบกับนักเรียนก่อนการทดลอง (pre-test) และประเมินความสามารถในการเล่าเรื่องก่อนการเรียน หลังจากนั้นจึงทดลองสอน โดยผู้วิจัยสอนกลุ่มทดลอง 4 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 36 ครั้ง 108 คาบ คาบละ 20 นาที รวมเป็น 432 คาบ และผู้ช่วยวิจัยสอนกลุ่มควบคุม 4 ห้องเรียน
4. หลังการทดลองได้ทดสอบความเข้าใจในการอ่าน วัดความสนใจในการอ่านและประเมินความสามารถในการเล่าเรื่องหลังการเรียนของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two - way ANOVA) และทดสอบค่าที (t-test) โดยใช้โปรแกรม SPSS โดยกำหนดนัยสำคัญที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนกลุ่มทดลองชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความเข้าใจในการอ่านไม่สูงกว่ากลุ่มควบคุมมีความสามารถในการเล่าเรื่องและความสนใจในการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนกลุ่มทดลองชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความเข้าใจในการอ่านหลังการเรียนไม่

สูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกระดับความสามารถมีความสามารถในการเล่าเรื่องหลังการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกระดับความสามารถ และมีความสนใจในการอ่านหลังการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านระดับปานกลางและต่ำ

3. นักเรียนกลุ่มทดลองชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเล่าเรื่องและความสนใจในการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนกลุ่มทดลองชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความเข้าใจในการอ่านหลังการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านระดับสูง มีความสามารถในการเล่าเรื่องหลังการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกระดับความสามารถ และมีความสนใจในการอ่านหลังการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านระดับปานกลางและต่ำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการเรียนการสอน
  - 1.1 ครูผู้สอนภาษาไทยควรได้นำกระบวนการสอนนี้ไปใช้ในการสอนอ่าน
  - 1.2 ควรได้ปรับเวลาในการทำกิจกรรมการสอนต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมการเลือกหนังสือ

และอ่านหนังสือ ควรปรับเวลาในการสอนแต่ละชั้นให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละวัยและในแต่ละระดับความสามารถด้วย และควรได้เพิ่มเวลาในการสอนแต่ละครั้งให้มากขึ้น เช่น จาก 60 นาที เป็น 80 นาที

1.3 หนังสือที่นำมาให้นักเรียนอ่าน อาจจะจัดหาเพิ่มเติมให้มีจำนวนมากขึ้นและเลือกเรื่องหลายๆ ประเภท

1.4 ผู้สอนควรบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการอ่าน บันทึกผลการอภิปรายกลุ่ม ผลการพบครูเป็นรายบุคคลของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเก็บบันทึกด้านต่าง ๆ เหล่านี้ของนักเรียนไว้ในแฟ้มสะสมงาน

1.5 ในการทำกิจกรรมชั้นต่าง ๆ นั้น นักเรียนบางคนอาจไม่สามารถทำตามขั้นตอนได้เป็นอย่างดีหรือถูกต้องทั้งหมด และอาจถูกเพื่อนนักเรียนล้อ

หรือตำหนิได้ ครูควรหาทางช่วยเหลือและแก้ไขทันที

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำกระบวนการสอนนี้ไปทดลองเพื่อศึกษาผลในระยะยาวเพื่อให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียนทั้งในด้านความเข้าใจในการอ่าน ความสามารถในการเล่าเรื่องความสนใจในการอ่าน

2.2 ควรมีการนำกระบวนการสอนนี้ไปทดลองเพื่อศึกษาตัวแปรในด้านอื่น ๆ

2.3 ควรมีการนำกระบวนการสอนนี้ไปปรับและทดลองใช้กับนักเรียนในชั้นอื่น

เมื่อก่อนนี้มีเรื่องจะเรียนรู้อยู่ไม่มาก
เรียนกันไม่เท่าไรทั้งหมด
เป็นเรียนจบ "ไตรเพท" ดังนี้
เรื่องที่ไม่วิจิมน้อย
เมื่อเรื่องที่ไม่วิจิมน้อย คนแต่ก่อนจึงรู้มาก เพราะรู้หมด
คนเดียวนี้มีเรื่องจะต้องเรียนกันมาก
เรียนกันเท่าใดก็ไม่วิจิหมด
เรื่องที่ไม่วิจิมาก
เป็นอันว่าคนแต่ก่อนรู้มากแต่ก็รู้่น้อย
คนเดียวนี้รู้่น้อยแต่ก็รู้มาก
ถึงจะรู้มากรู้่น้อยหรือรู้่น้อยรู้มากก็ไม่เป็นไร

เป็นไรก็รู้จริงในเรื่องทำมาหากินโดยชอบของตน
ถ้าไม่วิจิจริง ถึงรู้มากก็เป็นรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด
รู้จริงอย่างเดียว แต่อย่างอื่นไม่รู้เอาไว้บ้าง
ก็ทำให้มีความคิดความเห็นแคบ
บางทีก็ถึงกับมกมาย
เป็นอย่งนักปราชญ์ที่เจาะผาไว้สองรู
รูหนึ่งเล็กสำหรับแมวตัวเล็กเข้าออก
รูใหญ่สำหรับแมวตัวโตเข้าออก
ลึมนึกไปว่าเจาะรูใหญ่รูเดียวก็พอ
เพราะแมวตัวเล็กมันก็ลอดรูใหญ่ได้
นี่เป็นเรื่องรู้มากแต่รู้อย่างเดียว
อย่างอื่นไม่เอาใจใส่ จึงทำหังมกมาย

(พระยาอนุมานราชชน)